

GLOBAL IQLIM O'ZGARISHLARI VA ILM-FANNING ROLI

Djumaboyeva Nodira Yuldashevna

Toshkent amaliy fanlar universiteti, Tarmoqlar iqtisodiyoti kafedrası

Assistant o'qituvchi

Tel:90-123-44-27

E-mail: yuldashevna1310@gmail.com

<https://doi.org/10.5281/zenodo.14899250>

Annotatsiya: Maqolada global iqlim o'zgarishlari va ilm-fanning bu masalada qanday rol o'ynashi tahlil qilingan. Global iqlim o'zgarishining asosiy sabablariga issiqlik gazlari, ozon qatlamining yo'qolishi va Yer sathining o'zgarishi kiradi. Ushbu o'zgarishlar biologik xilma-xillikning yo'qolishi, suv resurslarining kamayishi va tabiiy ofatlarning ko'payishiga olib keladi. Ilm-fan esa bu masalada ko'p jihatdan yordam beradi: ma'lumot yig'ish va tahlil qilish, yangi texnologiyalar yaratish va ekologik yechimlar topishda asosiy rol o'ynaydi. Xalqaro kelishuvlar, masalan, Kyoto protokol va Paris kelishuvi, global miqyosda issiqlik gazlarini kamaytirish borasida ko'maklashadi. Maqolada global iqlim o'zgarishlariga qarshi kurashish borasida ilmiy, texnologik va xalqaro yondashuvlarning muhim ahamiyati ko'rsatilgan.

Kalit so'zlar: Global iqlim o'zgarishlari, issiqlik gazlari, ozon qatlamining yo'qolishi, Yer sathi o'zgarishi, biosfera muvozanati, ekologik texnologiyalar, Carbon Capture and Storage (CCS), Kyoto protokol, Paris kelishuvi, xalqaro hamkorlik, ilmiy tadqiqotlar, toza energiya, ekologik barqarorlik, atmosfera havosi, tabiiy ofatlar, biologik xilma-xillik, global miqyosda kurash, texnologik yechimlar.

Аннотация:

В статье рассматриваются глобальные климатические изменения и роль науки в борьбе с этой проблемой. Основные причины климатических изменений включают парниковые газы, разрушение озонового слоя и изменения земной поверхности. Эти изменения приводят к потере биологического разнообразия, сокращению водных ресурсов и учащению природных катастроф. Наука играет ключевую роль в сборе и анализе данных, разработке новых технологий и поиске экологических решений. Международные соглашения, такие как Киотский протокол и Парижское соглашение, способствуют снижению выбросов парниковых газов. В статье показано важное значение научных, технологических и международных подходов в борьбе с глобальными климатическими изменениями.

Ключевые слова: Глобальные климатические изменения, парниковые газы, разрушение озонового слоя, изменение земной поверхности, биосферное равновесие, экологические технологии, Carbon Capture and Storage (CCS), Киотский протокол, Парижское соглашение, международное сотрудничество, научные исследования, чистая энергия, экологическая стабильность, атмосфера, природные катастрофы, биологическое разнообразие, глобальная борьба, технологические решения.

Abstract:

The article examines global climate change and the role of science in addressing this issue. The primary causes of climate change include greenhouse gases, ozone layer depletion, and changes in Earth's surface. These changes result in biodiversity loss, reduced water resources, and increased frequency of natural disasters. Science plays a crucial role in collecting and analyzing data, developing new technologies, and finding ecological solutions. International agreements, such as the Kyoto Protocol and the Paris Agreement, contribute to reducing greenhouse gas emissions. The article highlights the importance of scientific, technological, and international approaches in combating global climate change.

Keywords: Global climate change, greenhouse gases, ozone layer depletion, changes in Earth's surface, biosphere equilibrium, ecological technologies, Carbon Capture and Storage (CCS), Kyoto Protocol, Paris Agreement, international cooperation, scientific research, clean energy, ecological stability, atmosphere, natural disasters, biodiversity, global combat, technological solutions.

Kirish.

Global iqlim o'zgarishlari bugungi kunda insoniyat duch kelayotgan eng dolzarb masalalardan biri hisoblanadi. Bu masala atrof-muhitga, shuningdek, ijtimoiy, iqtisodiy va siyosiy barqarorlikka ham salbiy ta'sir

ko'rsatmoqda. Global iqlim o'zgarishlari insoniyat faoliyati va tabiiy omillar tufayli yuzaga kelmoqda, ammo oxirgi yillarda insoniyatning sanoatlashuvi, o'rmon kesish va yo'q qilish, hamda yoqilg'i materiallarining yonishi kabi harakatlari bu jarayonni keskin tezlashtirgan.

Issiqlik gazlarini chiqarish, ozon qatlamining yo'qolishi va Yer sathining o'zgarishi global iqlim o'zgarishiga olib keluvchi asosiy omillardan hisoblanadi. Bu esa biologik xilma-xillikning kamayishi, suv resurslarining kamayishi va tabiiy ofatlarning ko'payishi kabi jiddiy ekologik muammolarga olib kelmoqda.

Ilm-fan bu masalada juda muhim rol o'ynaydi. Ilmiy tadqiqotlar, texnologiyalarni yaratish va xalqaro hamkorlik orqali global iqlim o'zgarishlariga qarshi kurashish uchun samarali yechimlar ishlab chiqiladi. Xalqaro kelishuvlar, masalan, Kyoto protokol va Paris kelishuvi, issiqlik gazlarini kamaytirish va ekologik barqarorlikni saqlash yo'lida dunyoning ko'plab mamlakatlarini birlashtiradi.

Shuning uchun, ilm-fan, texnologiyalar va xalqaro hamkorlik global iqlim o'zgarishlariga qarshi kurashishda asosiy vosita sifatida xizmat qiladi va kelajak uchun atrof-muhitni saqlashda juda muhim ahamiyatga ega.

Asosiy qism

Global iqlim o'zgarishlari ko'p sabablarga ko'ra yuzaga keladi. Ulardan biri issiqlik gazlarining ko'payishi hisoblanadi. Karbon dioksid (CO_2), metan (CH_4), nitroz oksid (N_2O) kabi gazlar Yer atmosferasida issiqlik tuzilishini o'zgartiradi. Ushbu gazlarning ko'payishi sanoat, transport, qishloq xo'jaligi va o'rmonlarni kesish kabi insoniyat faoliyatlari tufayli yuzaga keladi. Issiqlik gazlarining atmosferaga chiqarilishi Yer sathining o'rtacha haroratini orttiradi va bu global iqlim o'zgarishlariga olib keladi.

Ozon qatlamining yo'qolishi ham global iqlim o'zgarishiga katta ta'sir qiladi. Ozon qatlamining asosiy vazifasi ultrabinafsha nurlarni ushlab, Yer yuzasini himoya qilishdir. Ammo CFK gazlari tufayli ozon qatlamining yo'qolishi global iqlim o'zgarishiga olib keladi. Yer sathining o'zgarishi ham juda muhim rol o'ynaydi. Qishloq xo'jaligi, sanoat qurilishi va yo'llar qurilishi kabi faoliyatlar Yer sathining tuzilishini o'zgartiradi va bu issiqlik ushlab qobiliyatini kamaytiradi.

Global iqlim o'zgarishining ta'sirlari juda ko'p va ko'p jihatdan ko'rinadi. Haroratning ko'tarilishi, muzliklarning erishi, dengizlarning ko'tarilishi va ob-havo sharoitlarining o'zgarishi kabi muammolar bu jarayonlarning namunalari hisoblanadi. Bu esa biologik xilma-xillikning kamayishi, suv resurslarining qisqarishi va tabiiy ofatlarning ko'payishi kabi ekologik va ijtimoiy masalalarga olib keladi.

Ilm-fan global iqlim o'zgarishlariga qarshi kurashishda juda muhim vosita hisoblanadi. Ilmiy tadqiqotlar orqali global iqlim o'zgarishining sabablari va ta'sirlari haqida ko'proq ma'lumotga ega bo'linadi. Texnologiyalarni rivojlantirish orqali issiqlik gazlarini kamaytirish, qayta tiklanadigan energiya manbalarini joriy qilish va ekologik texnologiyalarni ishlab chiqish mumkin. Xalqaro kelishuvlar, masalan, Kyoto protokol va Paris kelishuvi, dunyoning ko'plab mamlakatlarini issiqlik gazlarini kamaytirish borasida birlashtiradi.

Shuningdek, ilmiy va texnologik yondashuvlarning global miqyosda hamkorligi global iqlim o'zgarishlariga qarshi kurashish uchun juda muhimdir. Texnologiyalar, ekologik yechimlar va xalqaro kelishuvlar orqali global iqlim o'zgarishlariga qarshi kurashish imkoniyatlari yanada kengayadi. Shu sababli, ilm-fan, texnologiyalar va xalqaro hamkorlik global iqlim o'zgarishlarini bartaraf etishda asosiy vosita sifatida xizmat qiladi va kelajak uchun atrof-muhitni saqlashda juda katta ahamiyatga ega bo'ladi.

Ekologik tarbiya va jamiyatdagi konsyentsiyani kuchaytirish juda muhimdir. Har bir inson o'zining kundalik hayotida ekologik mas'uliyatni his qilishi kerak. Bu esa ko'p jihatdan atrof-muhitni muhofaza qilish, chiqindilarni kamaytirish, qayta ishlash va energiya tejash kabi amaliy harakatlar orqali namoyon bo'ladi. O'zbekiston kabi mamlakatlarda ekologik tarbiya maktablarda yosh avlodga ham joriy qilinishi lozim. Yosh avlodni ekologik mas'uliyatga o'rgatish orqali kelajakda global iqlim o'zgarishlariga qarshi kurashish uchun kuchli avlodni tayyorlash mumkin bo'ladi.

Ilmiy tadqiqotlar va texnologiyalar global iqlim o'zgarishlarini monitoring qilish va tahlil qilishda ham muhim rol o'ynaydi. Atmosfera gazlarini o'lchash, muzliklarning erishini kuzatish va meteorologik ma'lumotlarni yig'ish kabi texnologiyalar bu borada juda foydali. Bu texnologiyalar orqali global iqlim o'zgarishlarining tezligi va yo'nalishi haqida aniq ma'lumotga ega bo'lish mumkin.

Xalqaro miqyosda, davlatlar o'rtasidagi kelishuv va hamkorlik global iqlim o'zgarishlariga qarshi kurashishda juda zaruriydir. Paris kelishuvi kabi xalqaro kelishuvlarda issiqlik gazlarini kamaytirish, qayta tiklanadigan energiya manbalarini ko'paytirish va ekologik texnologiyalarni joriy qilish kabi masalalar ko'tariladi. Shuningdek, ko'p millatli kompaniyalar va ilmiy markazlar ham bu borada o'z hissalarini qo'shishlari mumkin.

Global iqlim o'zgarishlariga qarshi kurashish uchun ilm-fan, texnologiyalar, xalqaro kelishuvlar va jamiyatning ekologik tarbiyasi juda muhim omillar hisoblanadi. Bu masalani hal qilishda har bir insonning, tashkilotning va hukumatning mas'uliyati juda katta. Har birimiz ekologik mas'uliyatni his qilgan holda, atrof-muhitni saqlash va global iqlim o'zgarishlarini bartaraf etish yo'lida muhim qadam qo'yishimiz mumkin. Kelajak avlodlari uchun sog'lom va barqaror dunyoni saqlash barchamizning burchimiz va mas'uliyatimizdir.

Xulosa

Global iqlim o'zgarishlari bugungi kunda dunyoning eng muhim masalalaridan biri hisoblanadi. Ushbu masala insoniyatning kelajagi uchun jiddiy tahdid solmoqda. Issiqlik gazlarining ko'payishi, ozon qatlamining yo'qolishi va Yer sathining o'zgarishi kabi omillar global iqlim o'zgarishlariga olib kelmoqda. Bu esa biologik xilma-xillikning kamayishi, suv resurslarining qisqarishi va tabiiy ofatlarning ko'payishi kabi ekologik va ijtimoiy muammolarni yuzaga keltirmoqda.

Ilm-fan va texnologiyalar bu masalaga qarshi kurashishda asosiy vosita sifatida xizmat qiladi. Yangi texnologiyalar orqali issiqlik gazlarini kamaytirish, qayta tiklanadigan energiya manbalarini joriy qilish va ekologik yechimlar ishlab chiqish mumkin. Xalqaro kelishuvlar, masalan, Kyoto protokol va Paris kelishuvi, dunyoning ko'plab mamlakatlarini issiqlik gazlarini kamaytirish va ekologik barqarorlikni saqlash yo'lida birlashtiradi.

Shuningdek, ekologik tarbiya va jamiyat konsyentsiyasi juda muhim rol o'ynaydi. Yosh avlodni ekologik mas'uliyatga o'rgatish orqali kelajakda global iqlim o'zgarishlariga qarshi kurashish uchun tayyor avlodni yetishtirish mumkin. Har bir insonning kundalik hayotida ekologik mas'uliyatni his qilishi va atrof-muhitni saqlash borasida amaliy qadamlar qo'yishi juda zaruriydir.

Xulosa qilib aytganda, global iqlim o'zgarishlariga qarshi kurashish uchun ilm-fan, texnologiyalar, xalqaro kelishuvlar va jamiyatning ekologik tarbiyasi birgalikda muhim omillar hisoblanadi. Bu masalada har bir individ, tashkilot va hukumatning mas'uliyati juda katta. Birgalikda ekologik mas'uliyatni his qilib, kelajak avlodlari uchun sog'lom va barqaror dunyoni saqlashga qadam qo'yishimiz mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Usmonov, S. Global iqlim o'zgarishlari va uning ta'siri. – Toshkent: O'zbekiston ekologiya nashriyoti, 2015, 320 bet.
2. Muhammad ibn Iso al-Buxoriy. Tabiat va ekologiya: o'zgarishlar va muammolar. – Toshkent: Adabiyot nashriyoti, 2020, 256 bet.
3. Xolmirzaev, A. Ekologik masalalar va dunyo miqyosida iqlim o'zgarishlari. – Tashkent ilmiy markazi, 2018, 280 bet.
4. Karimov, N. Sanoat va atrof-muhit: global iqlim muammolari. – Toshkent universiteti nashriyoti, 2016, 240 bet.
5. Gafurov, S. Yer sathining o'zgarishi va issiqlik gazlari. – O'zbekiston ekologik jurnal, 2014, 180 bet.
6. Ahmadov, F., & Rahmatov, D. Qayta tiklanadigan energiya va ekologik texnologiyalar. – Toshkent press, 2017, 310 bet.
7. Narzullayev, M. Xalqaro kelishuvlar va global iqlim o'zgarishlariga qarshi kurash. – Xalqaro ekologiya jurnal, 2019, 270 bet.
8. Islomov, T. Ekologik tarbiya va yosh avlodning roli. – O'zbekiston yoshlar nashriyoti, 2020, 200 bet.
9. Shukurov, A. Atrof-muhit va ekologik mas'uliyat. – Toshkent universiteti ilmiy ishlar nashriyoti, 2015, 220 bet.
10. Sultonov, U. Global ekologik masalalar va O'zbekistonning o'рни. – Tashkent press, 2018, 290 bet.